

Міністерство освіти і науки України

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Юридичний факультет
Кафедра приватного права

Білостоцький державний університет
(м. Білосток, Республіка Польща)

The branch of the University of Bialystok in Vilnius
Faculty of Economics
(Lithuania)

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

**Правові виклики сучасності:
законодавче реагування
на геополітичні й історичні проблеми**

МАТЕРІАЛИ

III Міжнародної науково-практичної онлайн конференції

6 грудня 2022 року

м. Чернівці

Чернівці

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
2022

УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....

ДУБИЦЬКА Н.Т. *ДЕЯКІ КОЛІЗІЙНІ АСПЕКТИ ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН НЕМАЙНОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....*

СВІТЛАНА ЗАДОРОЖНА. *ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПО РОЗСЛІДУВАННЮ ЗЛОЧИНІВ ТРАНСКОРДОННОГО ХАРАКТЕРУ В ЄС*

ЮРІЙ ЗАЙКА. *СПАДКОВИЙ ДОГОВІР: РЕАЛЬНОСТІ ВИКОНАННЯ.....*

АЛЛА ЗЕЛІСКО. *КОРПОРАТИВНІ ВІДНОСИНИ: ЗМІНИ ЗАКОНОДАВЧОГО ТА ДОКТРИНАЛЬНОГО ПІДХОДІВ.....*

OKSANA KIRPAK. *THE CONTRACTUAL REGULATIONS IN THE KARL FRIEDRICH ADLER HERITAGE.....*

NATALIA KLIETSOVA, ALLA VYNIARSKA, ANDRII KLIETSOV. *DESPITE THE OBSTACLES WE MOVE TO EUROPE: THE PROJECT LAW OF UKRAINE "ON PROFESSIONAL ACTIVITY OF THE DOCTOR OF VETERINARY MEDICINE AND SELF-GOVERNING BODY" AS THE KEY WAY OF DIGITAL HR MANAGEMENT OF VETERINARY SPHERE.....*

ОЛЕНА КОВАЛЕНКО. *ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ПРАЦЮ ТА ПРАВА НА ОПЛАТУ ПРАЦІ У ПЕРІОД РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ.....*

ІГОР КОВБАС, ГАЛИНА КОВБАС. *ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....*

ЛЮДМИЛА КОНДРАТ'ЄВА. *СУДОВО –ПСИХІАТРИЧНА ЕКСПЕРТИЗА В СПРАВАХ ПРО НАДАННЯ ОСОБИ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ У ПРИМУСОВОМУ ПОРЯДКУ*

ІРИНА КУДЕРСЬКА. *ПРАВОВА ОХОРОНА НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ: ДОСВІД ОКРЕМИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН.....*

ОЛЬГА КУЧМА. *ВІЙНА ЯК ПРИЧИНА НЕВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ.....*

OKSANA MELENKO. *MISCONDUCT: PSYCHOLOGICAL-LEGAL APPROACH.....*

НАТАЛІЯ МИРОНЕНКО. *ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ.....*

МИХАЙЛО МІЩУК, ЮЛІЯ ЮРЧУК. *ДОТРИМАННЯ ТРУДОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ В СУДАХ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....*

ВОЛОДИМИР НИКИФОРАК. *ПРАВОВА ПРИРОДА КОНДИКЦІЙНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ.....*

ЯНА ОДОВІЧЕНА. *ТРУДОВИЙ ДОГОВІР З НЕФІКСОВАНИМ РОБОЧИМ ЧАСОМ ЯК НЕСТАНДАРТНА ФОРМА ЗАЙНЯТОСТІ.....*

YURIY ORANASHCHUK. *AUTHENTICITY AS A CONSEQUENCE OF THE CONTRACTUAL NOTARIZATION*

ОЛЕГ ОРЛОВСЬКИЙ. *ПРАВО НА ЖИТТЯ ЯК КАТЕГОРІЯ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....*

ІНА ОСІПОВА. *РОЗПОДІЛ ОБОВ'ЯЗКУ ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ*

ЛЮДМИЛА ОСТАФІЙЧУК. *ПРО ПРАВО БУТИ ЗАБУТИМ.....*

АУРІКА ПАСКАР. *ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ ЕКСТЕРИТОРІАЛЬНОСТІ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....*

ТЕТЯНА ПОДОРОЖНА. *СУДОЧИНСТВО У ФОРМІ ЕЛЕКТРОННОГО ПРАВОСУДДЯ: ДИНАМІЧНІСТЬ ПРОЦЕСУ РОЗГЛЯДУ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ*

НАТАЛІЯ ПРОЦЬКІВ. *ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРІВ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....*

СВІТЛАНА СИНЧУК. *ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ САМОЗАЙНЯТИХ ОСІБ В УКРАЇНІ: ДО ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКУ ДВІЧІ.....*

ЛЮДМИЛА СІНЬОВА. *СОЦІАЛЬНА СФЕРА В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....*

Ольга Кучма

професор кафедри трудового права та
права соціального забезпечення
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
(м.Київ, Україна)
okuchma@ukr.net
ORCID 0000-0002-2206-3286

ВІЙНА ЯК ПРИЧИНА НЕВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ

Законом України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»[1] враховані труднощі, з якими стикаються роботодавці, продовжуючи вести бізнес в умовах воєнного стану, та передбачені дещо інші умови для регулювання трудових відносин, аніж в мирний час.

Разом з тим, і у працівника можуть виникати обставини, через які він не може виконувати трудові обов'язки оскільки змушений змінити місце проживання на більш безпечне, чи відсутні технічні можливості виконувати роботу віддалено тощо.

Не завжди роботодавець та працівник досягають компромісу щодо гнучкішого врегулювання трудових відносин у реаліях, що склались на сьогодні. Проте сторонам трудового договору слід пам'ятати, що сам факт війни в країні (форс-мажор, підтверджений Торгово-промисловою палатою України), не надає абсолютних прав роботодавцю чи працівнику не виконувати обов'язки, визначені трудовим договором та трудовим законодавством.

Крім наявності форс-мажору потрібний причинно-наслідковий зв'язок між неможливістю виконання зобов'язання на колишніх умовах і форс-мажором.

Тому, наприклад, роботодавець, який несвоєчасно виплатив заробітну плату буде звільнений від відповідальності за це якщо несвоєчасність виплати

зумовлена війною. Сам по собі факт запровадження воєнного стану і довідка з ТППУ про форс-мажор не є доказами причинно-наслідкового зв'язку.

На практиці для сторін виникатиме питання належності і допустимості доказів такого причинно-наслідкового зв'язку, адже є висока ймовірність, що трудовий спір перейде в площину судового.

Судова практика підтверджує обов'язковість доказування причинно-наслідкового зв'язку між діями (бездіяльністю) роботодавця чи працівника, які привели до невиконання обов'язку за трудовим договором і війною.

Так, у справі про виплату компенсації за затримку у виплаті заробітної плати суд першої інстанції в цій частині відмовив позивачу у задоволенні позову, проте суд апеляційної інстанції скасував рішення суду першої інстанції в цій частині і задовольнив позов, звернувши увагу на наступне: «...законодавець пов'язує звільнення від відповідальності роботодавця за умови доведення останнім, що таке порушення сталося внаслідок ведення бойових дій або інших обставин непереборної сили. Відмовляючи в позові в цій частині суд першої інстанції послався лише на існування правового режиму воєнного стану в Україні та форс-мажорних обставин, а саме військової агресії РФ проти України. Поза увагою суду залишилось те, що відповідач, як роботодавець не довів суду, зокрема не надав належних доказів, що саме ці обставини стали перешкодою для своєчасного розрахунку з працівником-позивачем ОСОБА_1. Зокрема це може бути зупинення роботи підприємства, відсутність коштів на рахунку тощо...»[2].

У справі про визнання незаконним призупинення трудового договору суд частково задовольнив позов, наголосивши на наступному: «...Стосовно твердження відповідача про наявність листа ТПП України щодо форс-мажорних обставин, суд зазначає, що підставою для призупинення трудового договору, з урахуванням норм Закону № 2136-ІХ є не введення в Україні воєнного стану, а абсолютна об'єктивна неможливість надання та виконання роботи...» [3].

У справі про зобов'язання вчинити певні дії суд зазначив «...суд приймає до уваги посилення представника відповідача про неможливість виконання трудового законодавства в частині своєчасної видачі Наказу про звільнення та оформленої належним чином трудової книжки, саме через засвідчення Торгово-промисловою палатою України форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) у зв'язку з військовою агресією російської федерації. Крім того, саме з 24.02.2022 року м.Київ перебувало в зоні активних бойових дій із захопленням передмість міста рашистськими окупантами. У зв'язку з цим працівники відповідача, в тому числі і працівники, які займаються кадровими питаннями, були вимушені перебувати в бомбосховищах або виїхали за межі території країни. З матеріалів справи вбачається про те, що тільки після припинення активних бойових дій, в травні 2022 року виникла можливість за заявою позивачки та її згодою, направити на її адресу поштовим зв'язком трудову книжку...»[4].

«Списати на війну» порушення трудових прав працівників а також неналежне виконання чи невиконання трудових обов'язків працівником не вдасться якщо у сторони-порушника не буде доказів про неможливість належного виконання ним зобов'язання через війну.

Список використаних джерел:

1. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15 березня 2022 р. №2136 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення 28.11.2022)
2. Постанова від 22 листопада 2022 р. №153/758/22 / Вінницький апеляційний суд. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107478983> (дата звернення 28.11.2022)
3. Рішення від 15 листопада 2022 р. №753/7997/22 / Дарницький районний суд м. Києва. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107382169> (дата звернення 28.11.2022)

4. Рішення від 19 жовтня 2022 р. №523/6803/22 / Суворівський районний суд м.Одеси. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/106919489> (дата звернення 28.11.2022)